

„UNSER STAT RATHAUS“ Staroměstská radnice v Praze a její nejstarší znaková galerie

MARTIN MUSÍLEK

Předložená studie dokládá, že při výstavbě Staroměstské radnice je nutné rozlišovat přinejmenším dvě hlavní stavební fáze. Dokončení spodní části radniční věže včetně arkýře kaple lze nově klást do rozmezí let 1365–1366. Nejstarší znakovou galerii Staroměstské radnice totiž lze ztotožnit s osmnácti měšťany-koňšely, kteří v dané době zasedali v městské radě a měli podíl na dokončení stavby. Tomu nasvědčuje jak pozdější doklad o tom, že na zdech radnice se skutečně objevují erby členů městských rad, za nichž byla ta která přestavba ukončena, tak skutečnost, že znakové galerie neobsahují erby všech významných rodů sídlících ve městě. Konzoly v podobě nestvůrných hlav pod ochozem staroměstské radniční věže, jejichž vyhotovení lze datovat do rozmezí let 1372 až 1381, potvrzují, že v srpnu roku 1381 byla konečně završena celá stavba radnice včetně radniční věže. Znakovou galerii umístěnou pod ochozem radniční věže, z níž se do dnešních dnů dochoval pouze jeden erb, lze dle soudu autora opatrně vztáhnout k městské radě 1381, během jejíhož působení došlo k dokončení Staroměstské radnice.

„UNSER STAT RATHAUS“. THE OLD TOWN HALL IN PRAGUE AND ITS EARLIEST GALLERY OF COATS OF ARMS

This study presents evidence of minimum two main construction phases in the building development of the Old Town Hall. The completion of the lower part of its tower, including the oriel with a chapel, can newly be dated from 1365–1366, since the earliest gallery of arms in the Town Hall may be identified with the eighteen burghers-town councillors, who were in the session of that period and participated on the completion of the building. This is indicated not only by later evidence on the walls with the depiction of the arms of the town councillors from the period of a completion of a certain construction phase, but also by the absence of arms of some important families in the arms galleries, although they resided in the town. The corbels in the shape of monster heads below the observation deck of the Town Hall tower, which can be dated between 1372 and 1381, give support to the completion of the Town Hall construction in August 1381, including the tower. The arms gallery below the observation deck with only a single coat of arms preserved to the present day, may, in the author's opinion of, be associated cautiously with the council of 1381, which achieved to complete the Town Hall.

Klíčová slova — Praha – Staré Město pražské – Staroměstská radnice – městská elita – erb – znaková galerie – staroměstský orloj – sochařství svato-vítské hutě

Key words — Prague – The Old Town of Prague – Old Town Hall – urban elite – coat of arms – gallery of coats of arms – Astronomical Clock at the Old Town – architectural sculpture of St. Vitus Cathedral

Staroměstská radnice, v dobových pramenech s notnou dávkou hrdosti zvaná „unser stat rathaus“,¹ patří k nejstarším radním budovám na našem území.² Po neúspěšném pokusu zřídit radní dům již za Václava II. dosáhli staroměstští koňšelé úspěchu teprve během vlády krále Jana Lucemburského, který jim v roce 1338 povolil, aby si zřídili radnici (LIBER VETUSTISSIMUS, fol. 8r; CIM I, 55–57, č. 35; TEIGE 1910a, 5). K těmto účelům byl zakoupen dům měšťana Volflina od Kamene, který stál v centrální městské poloze na Staroměstském rynku. Postupnými stavebními úpravami a přikupováním sousedních domů dostala Staroměstská radnice během staletí dnešní podobu.³ Písemné prameny v kombinaci s architektonickými prvky na fasádě radnice nás zároveň upozorňují na to, že budova Staroměstské radnice spolu s věží nebyla dokončena najednou, ale že její výstavba proběhla v několika fázích. V dosavadní odborné i populárně naučné literatuře převládá názor, že věž radnice byla dokončena mezi lety 1381 až 1409. V neděli 4. srpna 1381 zde byla slavnostně vysvěcena radniční kaple v bohatě zdobeném gotickém arkýři, jehož součástí je i nejstarší znaková galerie dochovaná na radnici. Ani v této době však podle názoru Dobroslava Líbala a Milady Vilímkové ještě nemusela být radnice zcela dokončena.⁴ Naopak z roku 1409 pochází první zmínka o radničním zvonu, což lze podle obou autorů brát za termín *ante quem*, kdy byla stavba dovršena.

1 Takto je radnice označena staroměstskými koňšely k roku 1387 v *Liber vetustissimus* (TOMEK 1866, 9).

2 Vývoj radnic v českých zemích přehledným způsobem nastínil např. Karel KIBIC (1988, 10–21).

3 Dějinám a stavebnímu vývoji Staroměstské radnice byla věnována velká pozornost v odborné i populárně naučné literatuře. Zde postačí zmínit práce, které publikovali Václav VOJTÍŠEK (1926; 1948), Zdeněk WIRTH (1938, 50–70), Jiří ČAREK (1971, 106–113), nebo můžeme upozornit na příslušné heslo Kláry Benešové a Zuzany Všečekové v přehledové encyklopedii *Umělecké památky Prahy* (VLČEK 1996, 136–149), kde lze dohledat i odkaz na další základní literaturu k tématu. Většinu relevantních písemných zmínek o radnici nebo radničních budovách shromáždil již V. V. TOMEK (1866, 9–10, 12). K průběhu jejího stavebního rozvoje přišli s řadou inovativních poznámek Dobroslav Líbal a Jan Muk (LIBAL/MUK 1996, 170–175); nejnověji Karel KIBIC (2015, 201–210).

4 Tak to uvádějí také oba autoři v pasportu ke Staroměstské radnici (LIBAL/VILÍMKOVÁ 1958, 4). Autoři pasportu se domnívali, že k dokončení radniční věže, která byla budována současně s kaplí, došlo někdy mezi lety 1381 až 1409. Roku 1381 kapli vysvětil vladimírský svätící biskup a sufragán pražského arcibiskupa Hynek (*admiricensis* = tj. *Ladimirensis* = Vladimír v Rusku) ke cti svätých Víta, Václava, Vojtěcha, Zikmunda a Ludmily (TOMEK 1892b, 136); konsekrační nápis v mladším opisu na dřevěné desce v radniční kapli vydal Josef TEIGE (1910a, 9).